

УДК 351.79:629.039.58

Державне управління процесами забезпечення внутрішньої екологічної безпеки в Україні: організаційно-правовий аспект

Є.О. РОМАНЕНКО

Міжрегіональна академія управління персоналом, м. Київ, Україна,
E-mail: poboss@mail.ru

Авторське резюме

У статті вивчено стан нормативно-правової бази, що регулює суспільні відносини у сфері внутрішньої екологічної безпеки та забезпечує проведення єдиної державної політики і реалізації повноважень органами влади на всіх рівнях. Так, у правовому полі є прогалини з багатьох питань, що мають важливе значення при вирішенні поставлених завдань, у тому числі повноважень і відповідальності суб'єктів права в різноманітних умовах екстремальної обстановки, а також організації управління й керівництва аварійно-рятувальними та іншими невідкладними роботами в зонах лиха.

Встановлено, що для підвищення ролі держави в забезпеченні захисту населення від надзвичайних ситуацій природного характеру необхідно досягти якісної зміни правового статусу органів управління, з формуванням відповідного законодавства й проведенням нормативного регулювання. У цілому процес правового регулювання у вирішенні завдань захисту населення від надзвичайних ситуацій різноманітного характеру найбільш доцільно проводити шляхом систематизації нормативно-правових актів на державному, регіональному і місцевому рівнях, які мають відношення до питань попередження і ліквідації надзвичайних ситуацій; усунення суперечностей у діючому законодавстві; узгодження національного законодавства з міжнародним.

На підставі результатів аналізу існуючих та невирішених проблем внутрішньої екологічної безпеки доведено необхідність запровадження нових механізмів державного впливу щодо запобігання погіршенню екологічної ситуації: використання способів та засобів захисту населення від сучасних антропогенних впливів; санація території, визначення меж санітарних зон, медичне та санітарно-гігієнічне обстеження населення; забезпечення внутрішньої екологічної безпеки має реалізуватися за допомогою юридичних, оперативно-рятувальних, функціональних та територіальних методів державного управління; застосування державно-управлінських багатофункціональних регуляторів, які здатні одночасно впливати на ситуацію в сфері природокористування.

Ключові слова: державне управління, екологічна безпека, навколишнє природне середовище, надзвичайна ситуація, природокористування, організаційно-правове регулювання.

Public administration of processes for supporting of inner ecology safety in Ukraine: organizational and legal aspect

YE.O. ROMANENKO

Interregional academy of personnel management, Kiev, Ukraine,
E-mail: poboss@mail.ru

Abstract

The paper studied the legal framework that regulates social relations in the field of internal environmental safety and provides a unified state policy and the exercise of powers by the authorities at all levels. Thus, in the legal field there are the gaps on many issues that are important in solving the tasks, including the powers and responsibilities of the various subjects of law in an extreme situation, as well as management and leadership of emergency rescue activity and other urgent works in disaster areas.

© Є.О. Романенко, 2016

It is established that to increase the state's role in protecting the population from emergency situations of natural character, it is necessary to achieve a qualitative change in the legal status of government, the formation of relevant legislation and conduct regulation. In general, the process of regulation in addressing the problems of population protection from emergency situations of different nature must be carried out through the systematization of the national, regional and local level regulations that are relevant to the issues of prevention and liquidation of emergency situations; also we must eliminate inconsistencies in current legislation and coordinate the national legislation with international.

Based on analysis of existing and unresolved problems of internal environmental safety it is necessary to implement new mechanisms of state influence to prevent environmental degradation, the use of methods and means of protecting the population from current anthropogenic influences; reorganization of the territory, defining the boundaries of zones of sanitary, medical and sanitary survey of the population; ensuring internal environmental safety is realized with the help of legal, operational and rescue, functional and territorial public administration practices; the use of multi-state management controls that are able to simultaneously influence the situation in the sphere of nature.

Keywords: governance, environmental safety, environment, emergency, environmental, organizational and legal regulation.

Постановка проблеми. Права та свободи громадян забезпечуються й реалізуються на практиці лише за умови їх надійного захисту, а саме: загальні гарантії прав і свобод людини й громадянина (захист прав і свобод - обов'язок держави, самозахист прав і свобод, судовий захист, міжнародний захист, відшкодування збитків, невід'ємність прав і свобод) [1].

Основою системи соціально-економічних прав стала норма коли права і свободи людини виступаючи, з одного боку, важливим ціннісним орієнтиром суспільного розвитку, за суттю історично і нормативно формували і формують ті умови і способи життєдіяльності людей, які суб'єктивно необхідні для суспільного прогресу, забезпечення гармонійної взаємодії індивіда, суспільства, держави і природного середовища [2].

Навколишнє природне середовище окремих регіонів України почало перетворюватись на екологічно-небезпечний об'єкт. Яскравим прикладом в Україні мали і мають місце екологічно обумовлені захворювання, пов'язані з забрудненням навколишнього середовища. В країні сформувався стабільний фон хімічних мутагенних та канцерогенних забруднень атмосферного повітря, води водойм, ґрунтів, що значно перевищує встановлені гігієнічні нормативи. Особ-

ливо це стосується пріоритетних груп канцерогенів - поліциклічних ароматичних вуглеводнів та їх індикаторних показників - бенз/а/пірену, нітрозамінів, важких металів. Міжнародне агентство з вивчення раку до 85% пухлин у людей обумовлює впливом факторів навколишнього середовища та способом життя. Це ж агентство за класифікацією визначає більшість промислових об'єктів цілого ряду галузей народного господарства України як канцерогенно небезпечні для людини, тому тема дослідження сьогодні є надзвичайно актуальною.

Аналіз досліджень і публікацій. Аналізувались дослідження вітчизняних вчених, які присвячені попередженню та подоланню надзвичайних ситуацій, безпеці життєдіяльності, управлінню ризиком, а також науковий доробок, в якому висвітлюються теоретичні основи та обґрунтовуються оцінки екологічного ризику, пошук та створення за їх допомогою оптимальних форм управління екологічною безпекою таких як: В. Ліпкан, А. Новицького, М. Омелянця, А. Гуськової, Б. Кормич, М. Косенко, В. Яценка, В. Дурдинця, В. Яворівського, П. Волянського, Б. Гамалюка, Б. Данилишина, А. Качинського, І. Криничної, Г. Ситника, О. Суходолі, О. Труша, С. Андреева, О. Кривцова, П. Фесянова, В. Тютюнника, М. Сіцінської та ін. Ра-

зом з тим системний аналіз сучасної наукової літератури з проблем державного управління свідчить про те, що проблема державного управління захистом населення у надзвичайних ситуаціях природно-техногенного та екологічного характеру залишається недостатньо дослідженою.

Мета дослідження. Проаналізувати державне управління процесами забезпечення внутрішньої екологічної безпеки в Україні та виділити основні сфери державного впливу на запобігання погіршенню екологічної ситуації.

Виклад основного матеріалу. Населення та територія України перебувають під суттєвим негативним впливом чинників, які призводили і призводять до виникнення надзвичайних ситуацій і подій, загибелі людей, погіршення умов життєдіяльності населення, забруднення навколишнього природного середовища, значних економічних збитків. Дія цих чинників посилюється значним зношенням основних виробничих фондів, неефективною експлуатацією природних ресурсів, недосконалістю застосовуваних технологічних процесів багатьох галузей промисловості, обмеженими можливостями держави у сфері розвитку і реконструкції виробничого потенціалу, природними особливостями території тощо.

Часто екологічну безпеку розглядають як складову національної та глобальної безпеки, розуміючи під першою такий розвиток суспільних відносин, при якому «системою державно-правових, організаційних, науково-технічних, економічних, інших соціальних заходів буде забезпечено охорону якісного навколишнього природного середовища для здоров'я людини, природних систем і комплексів». Загалом під «екологічною безпекою» розуміють такий стан навколишнього середовища, гарантією якої є запобігання погіршенню екологічної ситуації та виникненню небезпеки для здоров'я людини, шляхом дотримання рівноваги між запитами суспільства та можливостями природи здійснюється політика в усіх аспектах – природному, економічному і соціальному [3; 4; 5].

Нині діяльність щодо захисту населення від надзвичайних ситуацій різного характеру, яка віднесена до найбільш важливих у гарантуванні національної безпеки України, є системою взаємопов'язаних у часі, місці й ресурсами загальнодержавних політичних, організаційно-управлінських, соціально-економічних і правових заходів, що спрямовані на попередження і ліквідацію надзвичайних ситуацій природного, техногенного і військового характеру, здійснюваних органами державної влади України та органами місцевого самоврядування, спеціально створеними органами управління, громадськими об'єднаннями та громадянами як заздалегідь, так і безпосередньо при загрозі або виникненні екстремальних ситуацій.

При цьому ефективність такого захисту знаходиться у прямій залежності від стану нормативно-правової бази, що регулює суспільні відносини у цій сфері та забезпечує проведення єдиної державної політики і реалізації повноважень органами влади на усіх рівнях та громадськими об'єднаннями.

На наш погляд, у правовому полі є значні прогалини з багатьох питань, що мають важливе значення при вирішенні поставлених завдань, у тому числі повноважень і відповідальності суб'єктів права в різноманітних умовах екстремальної обстановки, а також організації управління й керівництва аварійно-рятувальними та іншими невідкладними роботами в зонах лиха.

Для підвищення ролі держави в забезпеченні захисту населення від надзвичайних ситуацій необхідно досягти якісної зміни правового статусу органів управління, з формуванням відповідного законодавства й проведенням нормативного регулювання. У цілому процес правового регулювання у вирішенні завдань захисту населення від надзвичайних ситуацій різноманітного характеру найбільш доцільно проводити шляхом систематизації нормативно-правових актів на державному, регіональному і місцевому рівнях, які мають відношення до питань попередження і ліквідації надзвичайних ситуацій; усунення

суперечностей у діючому законодавстві; узгодження національного законодавства з міжнародними у межах діяльності ООН, Всесвітньої організації охорони здоров'я та інших міжнародних організацій. Одночасно з цим необхідно вирішувати важливі завдання в сфері захисту населення з визначенням результатів і відпрацюванням попереджуючих заходів, що дозволить створити в Україні ефективну систему попередження та ліквідації надзвичайних ситуацій [6; 7].

У всій сукупності проблем та перешкод є перерозподіл повноважень органів державної влади та місцевого самоврядування – який можна розглядати як передумову низької ефективності управління та невиконання значної кількості цільових та регіональних комплексних програм. Серед основних проблем управління захистом населення природного характеру є наступні.

Відсутність окремого напрямку діяльності у переліку повноважень органів, що визначені Законом України «Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру» [8; 9] відповідальними за державне управління у цій сфері. Так, види діяльності компетентних органів розподілені між наступними напрямами роботи місцевих державних адміністрацій: «соціально-економічний розвиток», «використання та охорона земель, природних ресурсів і охорона довкілля», «зайнятості населення, праці та заробітної плати», «оборонної роботи», «соціального захисту населення» (ст. 17-27 Закону України «Про місцеві державні адміністрації») [10].

«Дублювання» повноважень місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у сфері управління природно-техногенною безпекою, що, насамперед, стосується заходів щодо ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та інформування населення про надзвичайні ситуації, які передбачено як пп. 5, 6 ст. 21 Закону України «Про місцеві державні адміністрації» та п. 6 ст. 33 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [11].

Також через органи місцевого са-

моврядування повинно проводитись вдосконалення екологічної освіти та здійснюватись зворотний зв'язок між населенням, підприємцями та посадовцями щодо забезпечення природної безпеки. Крім того, завданнями рад різних рівнів є забезпечення готовності підприємств, установ і організацій комунальної власності до надзвичайних ситуацій та реагування на них.

Щодо організації робіт з попередження та ліквідації наслідків НС, адміністративного впливу, контролю за виконанням посадових обов'язків то ця робота повинна проводитись в рамках системи органів виконавчої влади, а саме: ДСНС, Головних управлінь ДСНС України у м. Києві, областях, відділи у районах, інших органів системи єдиної державної системи запобігання і реагування на надзвичайні ситуації природного характеру.

Для розв'язання проблем захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій передбачається виконання основних завдань, що включають проведення комплексу інфраструктурних заходів [12].

Запровадження інфраструктурного забезпечення системи цивільного захисту повинно здійснюватись з дотриманням вимог: простоти і зрозумілості, що передбачає доступність викладу основних положень системи у відповідних настановах та можливість їх використання у суб'єктах місцевого самоврядування різних рівнів; прозорості, тобто відкритості інформації щодо дій окремих посадових осіб та органів управління у всіх напрямках діяльності, а також можливості інформування населення про сучасний рівень інфраструктурного забезпечення; комплексності, тобто охоплення всіх видів діяльності та процесів, що можуть впливати на здатність задовольняти вимоги цивільного захисту громадян [12].

Допоміжними процесами є забезпечення матеріальними ресурсами резерву: придбання засобів для здійснення запобіжних заходів у разі загрози виникнення надзвичайних ситуацій, ліквідації надзвичайних ситуацій природного

характеру та їх наслідків, проведення невідкладних відновних робіт згідно з номенклатурою та обсягами матеріального резерву, забезпечення розміщення на збереження засобів матеріального резерву, здійснення контролю за створенням, накопиченням та наявністю, станом та використанням резерву, своєчасне поповнення матеріального резерву, участь у формуванні регіональних та місцевих страхових фондів [13].

Подолання згаданих проблем та інших, зумовлених ними, потребує системних дій, в першу чергу, від центральних органів законодавчої та виконавчої влади, а також від органів регіонального управління та місцевого самоврядування. Важливо врахувати існуючі недоліки при проведенні адміністративної реформи та завершенні формування нормативно-правової бази щодо забезпечення природно-техногенної безпеки. Основними напрямками діяльності при вдосконаленні роботи органів місцевого самоврядування щодо забезпечення природно-техногенної безпеки є [14] уточнення функцій і завдань органів місцевого самоврядування у сфері забезпечення природно-техногенної безпеки відповідно до стандарту ISO 9001:2000 в суб'єктах місцевого самоврядування; перелік таких делегованих повноважень не повинен бути великим, але чітким, з обов'язковим фінансуванням основних заходів та передбачати переважно роботу на місцях з населенням, суб'єктами сільськогосподарської діяльності; посилення взаємодії між центральним органом виконавчої влади – Державною службою надзвичайних ситуацій та Голівними управліннями ДСНС України в областях, а також відділами (управліннями) на місцях; підвищення адміністративної відповідальності суб'єктів господарювання за недотримання законодавства у сфері природно-техногенної безпеки перед органами виконавчої влади та фінансової відповідальності перед третіми особами за нанесення збитків, що можуть бути нанесені внаслідок виникнення надзвичайних ситуацій.

Заходи державного управління у сфері природної безпеки належать до

групи адміністративно-управлінських заходів запобігання виникненню надзвичайних ситуацій природного характеру [15], які розглядаються як підготовка та реалізація комплексу правових, соціально-економічних, політичних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних та інших заходів, спрямованих на гарантування природної безпеки, проведення оцінки рівнів ризику, завчасне реагування на загрозу виникнення надзвичайної ситуації, що засновуються на даних моніторингу (спостережень), експертизи, досліджень та прогнозів щодо можливого перебігу подій з метою недопущення їх переростання у надзвичайну ситуацію або пом'якшення її можливих наслідків.

Висновки. Таким чином, основними сферами державного впливу щодо запобігання погіршенню екологічної ситуації є: 1) створення таких умов для постраждалих, які б допомагали адаптуватися до широкого сприйняття складних ризиків і зробили доступними для масового використання способи та засоби захисту від сучасних антропогенних впливів; 2) раціональне природокористування потребує санації території, визначення меж санітарних зон, медичне та санітарно-гігієнічне обстеження населення та територій; 3) державна участь у вирішенні природно-техногенних та екологічних проблем обумовлюється також і тим, що вони вже не можуть вирішуватись у рамках окремої країни. Забруднення навколишнього середовища набуває наддержавних масштабів. Екологічні проблеми можна характеризувати як конфлікт між глобальним характером екологічної кризи, з одного боку, і відсутністю глобального суспільного механізму регулювання національних екологічних дій – з іншого; 4) плани екологічних дій розробляються на базі застарілої методології, в рамках діяльності надмірно централізованих і негнучких механізмів адміністративної системи, які не можна вважати ефективними.

Враховуючи це, методологічні підходи до управління процесами забезпечення внутрішньої екологічної безпеки

мають реалізуватися за допомогою юридичних, оперативно-рятувальних, функціональних та територіальних методів державного управління; 5) застосування державно-управлінських багатofункціональних регуляторів: економічних, правових, організаційних, соціальних, демографічних, медичних та ін., які здатні одночасно впливати на ситуацію в сфері природокористування.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Полянський Ю., Рачинський А. Захист прав і свобод громадянина у сферах діяльності державної влади та управління // Збірник наукових праць Української Академії державного управління при Президенті України / За заг. ред. В.І.Лугового, В.М.Князева. – К.: Вид-во УАДУ, 1999. – Вип.1. – 336с. с. 172.
2. Романенко Є.О. Державна політика у сфері забезпечення прав і свобод людини [Електронний ресурс] Є.О. Романенко // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2010. – №1. – Режим доступу до журналу: <http://www.dy.nauka.com.ua>
3. Данилишин, Б.М. Природно-техногенні катастрофи: проблеми економічного аналізу та управління / Б.М. Данилишин, НАН України. Рада по вивч. продукт. сил України – К.: ЗАТ «НІЧЛАВА», 2001. – 260 с.
4. Данилишин, Б.М. Природно-техногенні катастрофи: проблеми економічного аналізу та управління / Б.М. Данилишин, НАН України. Рада по вивч. продукт. сил України – К.: ЗАТ «НІЧЛАВА», 2001. – 260 с.
5. Данилишин Б.М., Ковтун В.В., Степаненко А.В. Наукові основи прогнозування природно-техногенної (екологічної) безпеки. – К.: Лекс Дім, 2004. – 552 с.
6. Кринична І.П. Організаційно-правові аспекти атомної енергетичної безпеки України / І. П. Кринична // Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. – Д.: ДРІДУ НАДУ, 2008. – 1(31). – С. 144–150.
7. Кринична І.П. Управління процесами правового регулювання соціального захисту населення, що проживає на радіоактивно забруднених територіях / І. П. Кринична // Вісн. НАДУ. – 2008. – №3. – С. 230–237.
8. Закон України «Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру» № 1809-III: від 8 чепвня 2000 року. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 19. – С. 259.
9. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» Постанова ВР: № 1264 – XII: від 25.06.1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 41. – С. 546.
10. Закон України «Про місцеві державні адміністрації» Постанова ВР: № 901-VIII (901 - 19) від 23.12.2015 / Електронний ресурс/ Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
11. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 № 280/97-ВР / Електронний ресурс/ Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
12. Національна доповідь про стан техногенної та природної безпеки в Україні у 2014 р. – Режим доступу : www.mns.gov.ua
13. Жукова Л. А. Державне управління у сфері цивільного захисту в Україні : автореф. дис... канд. наук з держ. управління : 25.00.02 / Л. А. Жукова. – К., 2007. – 20 с.
14. Линник С. О. Нові підходи до формування державної екологічної політики / С. О. Линник // Теорія та практика держ. упр. – Вип. 3(12). – Х. : Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2005. – С. 80 – 87.
15. Шпильовий І. М. Державне регулювання у сфері природно-техногенної безпеки України : автореф. дис... канд. наук з держ. управління : 25.00.02 / І. М. Шпильовий. – К., 2008. – 21 с.

REFERENCES:

1. Polyans'kyu, Yu., Rachyns'kyu, A., 1999. Zakhyst prav i svobod hromadyanyna u sferakh diyal'nosti derzhavnoyi vlyady ta upravlinnya (Protection of rights and freedoms in the areas of state and government). Zbirnyk naukovykh prats' Ukrayins'koyi Akademiyi derzhavnoho upravlinnya pry Prezydentovi Ukrainy. Vyd-vo UADU 1. Kyiv (in Ukrainian).
2. Romanenko, Ye.O., 2010. Derzhavna polityka u sferi zabezpechennya prav i svobod lyudyny (State policy in the sphere of human rights and freedoms). Derzhavne upravlinnya: udoskonalennya ta rozvytok 1. Access: <http://www.dy.nauka.com.ua> (in Ukrainian).
3. Danylyshyn, B.M., 2001. Pryrodno-tekhnoheni katastrofy: problemy ekonomichnoho analizu ta upravlinnya (Natural and man-made disasters: the problem of economic analysis and management). NAN Ukrainy. Rada po vuvch. produkt. syl Ukrainy. ZAT «NICHLAVA», Kyiv (in Ukrainian).

4. Danylyshyn, B.M., 2001. Pryrodno-tekhnoheni katastrofy: problemy ekonomichnoho analizu ta upravlinnya (Natural and man-made disasters: the problem of economic analysis and management). ZAT «NICHLAVA», Kyiv (in Ukrainian).
5. Danylyshyn, B.M., Kovtun, V.V., Stepanenko, A.V., 2004. Naukovi osnovy prohnouzuvannya pryrodno-tekhnohennoi (ekolohichnoi) bezpeky (Scientific basis of forecasting natural and man-made (environmental) security). Leks Dim, Kyiv (in Ukrainian).
6. Krynychna, I.P., 2008. Orhanizatsiyno-pravovi aspekty atomnoi enerhetychnoi bezpeky Ukrainy (The organizational aspects of nuclear energy safety of Ukraine). Aktual'ni problemy derzhavnoho upravlinnya: zb. nauk. pr. DRIDU NADU 1(31), 144–150. Dnepropetrovsk (in Ukrainian).
7. Krynychna, I.P., 2008. Upravlinnya protsesamy pravovoho rehulyuvannya sotsial'noho zakhystu naselennya, shcho prozhyvaye na radioaktyvno zabrudnenykh terytoriyakh (Process Management legal regulation of social protection of the population living in contaminated areas). Visn. NADU 3, 230–237 (in Ukrainian).
8. Zakon Ukrainy «Pro zakhyst naselennya i terytoriy vid nadzvychaynykh sytuatsiy tekhnogenoho ta pryrodnoho kharakteru» № 1809-III: vid 8 chepynya 2000 roku (The Law of Ukraine «On protection of population and territories from emergency situations of technogenic and natural character» № 1809-III: 8 June 2000). 2004. Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy 19 (in Ukrainian).
9. Zakon Ukrainy «Pro okhoronu navkolyshn'oho pryrodnoho seredovyscha» Postanova VR: № 1264 - KhII: vid 25.06.1991 r. (The Law of Ukraine «On Environmental Protection» Resolution BP: № 1264 - XII, dated 25.06.1991). 1991. Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy № 41 (in Ukrainian).
10. Zakon Ukrainy «Pro mistsevi derzhavni administratsiyi» Postanova VR: № 901-VIII (901 - 19) vid 23.12.2015 (The Law of Ukraine «On local state administrations» Resolution of the BP: № 901-VIII (901 - 19) on 12/23/2015.). Access: <http://zakon.rada.gov.ua> (in Ukrainian).
11. Zakon Ukrainy «Pro mistseve samovryaduvannya v Ukraini» vid 21.05.1997 № 280/97-VR (The Law of Ukraine «On local government in Ukraine» dated 21.05.1997 number 280/97-VR). Access: <http://zakon.rada.gov.ua> (in Ukrainian).
12. Natsional'na dopovid' pro stan tekhnogenoi ta pryrodnoi bezpeky v Ukraini u 2014 r. (National Report on the State of Techno and Natural Safety in Ukraine in 2014). Access : www.mns.gov.ua (in Ukrainian).
13. Zhukova, L. A., 2007. Derzhavne upravlinnya u sferi tsyvil'noho zakhystu v Ukraini : avtoref. dys... kand. nauk z derzh. upravlinnya : 25.00.02 (State Department of Civil Protection in Ukraine: Author. Thesis ... candidate. Science of the state. management: 25.00.02). Kyiv (in Ukrainian).
14. Lynnyk, S. O., 2005. Novi pidkhody do formuvannya derzhavnoi ekolohichnoi polityky (New approaches to the formation of state environmental policy). Teoriya ta praktyka derzh. upr. 3(12). Vyd-vo KharRI NADU «Mahystr», 80 – 87. Kharkov (in Ukrainian).
15. Shpyl'ovyy, I. M., 2008. Derzhavne rehulyuvannya u sferi pryrodno-tekhnohennoi bezpeky Ukrainy : avtoref. dys... kand. nauk z derzh. upravlinnya : 25.00.02 (State regulation in the field of natural and technogenic safety of Ukraine: Author. Thesis ... candidate. Science of the state. management: 25.00.02). Kyiv (in Ukrainian).

Романенко Євген Олександрович - доктор наук з державного управління, доктор економічних наук, професор
 Міжрегіональна академія управління персоналом
 Адреса: 03039, м.Київ, вул. Фрометівська, 2
 E-mail: poboss@mail.ru

Romanenko Yevhen Oleksandrovych – doctor of science in public administration, doctor of economic science, Full Prof.
 Interregional academy of personnel management
 Address: 2, Frometivska Str., Kyiv, 03039, Ukraine
 E-mail: poboss@mail.ru